

สมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*

โสรัตน์ คณิงคิต†

บทคัดย่อ

การศึกษาสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาลมหาวิทยาลัยบูรพาและศึกษาเปรียบเทียบในแผนกปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ในประชากรตัวอย่างบัณฑิตพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และใช้ข้อมูลส่วนบุคคลและแบบวัดสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ของวันทนา ถิ่นกาญจน์. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว.

ผลการศึกษาพบว่าบัณฑิตพยาบาลมหาวิทยาลัยบูรพามีสมรรถนะภาวะผู้นำสูงและไม่มีความแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะผู้ปฏิบัติในแผนกงานที่แตกต่างกัน. ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล.

คำสำคัญ : สมรรถนะภาวะผู้นำ, บัณฑิตพยาบาล, มหาวิทยาลัยบูรพา

ความสำคัญของปัญหา

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ทำให้ระบบบริการสุขภาพและแนวโน้มความต้องการของผู้รับบริการเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับแหล่งเงินทุนและทรัพยากรในการรักษาพยาบาลค่อนข้างจำกัด. นอกจากนี้สภาพการณ์และการบริหารกำลังคนทางกรพยาบาลในกระแสรูฏกิจบริการสุขภาพได้ส่งผลโดยตรงต่อระบบการบริการ^๑ ดังนั้น พยาบาลจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะ

ภาวะผู้นำ เพื่อให้สามารถบริการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ^๒.

โดยหลักพื้นฐาน สมรรถนะเกิดจากทักษะ ความรู้และความสามารถก่อพฤติกรรมที่จำเป็นของบุคคลในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง การประเมินสมรรถนะจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กร เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้บรรลุผลสำเร็จในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด^๓. สมรรถนะเหล่านี้ได้มาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์และการฝึกฝน. สมรรถนะภาวะผู้นำจึงหมายถึงคุณลักษณะ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และสามารถทำใ้บุคคลอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ^๔. การประเมินสมรรถนะจึงจำเป็นสำหรับองค์กร เพื่อนำไปใช้เป็น

*บทความถ่ายโอนจากวารสารโรงพยาบาลศรีสังวาลย์ ฉบับที่ ๑๕ (๒) กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๔๙ เนื่องจากวารสารฯ ได้ถูกระงับการพิมพ์ไปโดยปริยาย.

†คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

มาตรฐานในการประเมินศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้ปฏิบัติงานบรรลุผลอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด^๕.

พยาบาลวิชาชีพเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติงานจำนวนมากในโรงพยาบาล ซึ่งต้องเกี่ยวข้องและใกล้ชิดผู้ป่วยมากที่สุด จึงทำให้พยาบาลที่อยู่ในวงการพยาบาลต้องมีภาวะผู้นำทั้งในด้านปฏิบัติการพยาบาล, ให้บริการประสานงานกับผู้ป่วยและญาติ^๖, นำทีมการพยาบาล ร่วมในทีมสุขภาพการดูแลรักษา ป้องกันโรค และการฟื้นฟู และส่งเสริมสุขภาพอนามัยของบุคคล ครอบครัว และชุมชน. แต่พยาบาลส่วนใหญ่เข้าใจว่าการมีภาวะผู้นำควรเรียนรู้ต่อเมื่อเตรียมตัวเป็นผู้บริหาร หรือคิดว่าภาวะผู้นำนั้นเป็นคุณสมบัติติดตัวแต่กำเนิด พยาบาลส่วนใหญ่จึงขาดคุณสมบัติภาวะผู้นำ ทำให้ไม่สามารถนำสมรรถนะภาวะผู้นำของตนมาใช้ในการจัดบริการด้านสุขภาพให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และขาดความคิดสร้างสรรค์และริเริ่มมาสู่องค์กร.

การพยาบาลได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติเชิงวิชาชีพตามมาตรฐานที่ ๙ เกี่ยวกับความสามารถในการบริหารจัดการว่าต้องมีความสามารถเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาล^๗ และต้องมีภาวะผู้นำเพื่อที่จะพัฒนาระบบการบริการได้อย่างอิสระตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ^๘.

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นสถาบันการศึกษาทางการพยาบาลที่ต้องรับผิดชอบในการผลิตนักศึกษาพยาบาลให้เป็นพยาบาลวิชาชีพ โดยใช้หลักสูตรและการจัดการศึกษาพยาบาลแนวบูรณาการ สร้างบัณฑิตพยาบาลให้มีความสามารถและทักษะจากศาสตร์สาขาต่างๆ โดยมุ่งสร้างให้บัณฑิตมีความคิดวิจารณ์ญาณ คิดตัดสินใจเชิงวิชาชีพในการแก้ปัญหา มีสมรรถนะในการบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต จึงเป็นผู้ที่สามารถประกอบวิชาชีพอิสระได้ในขอบเขตของวิชาชีพการพยาบาลตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลทั้งเชิงรัฐกิจและธุรกิจ ที่มีผู้รับบริการเป็นสำคัญ^๙. ด้วยความเข้าใจในความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะผู้นำของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยภาวะผู้นำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ, ภาวะผู้นำที่เป็นลักษณะเฉพาะของ

พยาบาล และภาวะผู้นำที่จำเป็นตามสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล ให้เกิดคุณภาพมาตรฐานในการปฏิบัติการพยาบาลต่อไป.

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาลมหาวิทยาลัยบูรพา. และเปรียบเทียบสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล มหาวิทยาลัยบูรพาในแผนกปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน.

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเป็นแบบวิจัยเชิงพรรณนา.

ประชากรที่ศึกษา เป็นบัณฑิตพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ๔ ปี สำเร็จการศึกษาในปี พ. ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๑๒๑ คน เป็นหญิงร้อยละ ๙๗.๕๐ อายุเฉลี่ย ๒๒-๒๔ ปี. จากการใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน^{๑๐} และอาศัยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๙๗ คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากแบบไม่คืนที่.

วิธีการศึกษา เป็นแบบวัดสมรรถนะภาวะผู้นำ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน. ส่วนที่ ๑ เป็นการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล. ส่วนที่ ๒ เป็นการวัดสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ตามแบบของ วันทนา ถิ่นกาญจน์^{๑๑} โดยแบ่งเป็น ๘ ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ, ด้านความรู้สติปัญญา, ด้านวิชาชีพ, ด้านบริหาร, ด้านจริยธรรม, ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม, ด้านธุรกิจและการตลาด, และด้านเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศโดยใช้มาตราลิเคิร์ต (Likert scale) ซึ่งมีให้เลือก ๕ ระดับ. ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดสมรรถนะภาวะผู้นำ มีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาชเท่ากับ ๐.๙๘.

การรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน ๙๗ ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน ๙๗ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW และสถิติการแจกแจงความถี่ ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยง

ตารางที่ ๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล

สมรรถนะ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านจริยธรรม	๔.๔๕	๐.๓๙	สูงมาก
ด้านบุคลิกภาพ	๓.๙๖	๐.๓๖	สูง
ด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม	๓.๘๙	๐.๕๒	สูง
ด้านธุรกิจและการตลาด	๓.๗๕	๐.๕๒	สูง
ด้านวิชาชีพ	๓.๗๐	๐.๓๙	สูง
ด้านบริหาร	๓.๖๑	๐.๔๔	สูง
ด้านความรู้และสติปัญญา	๓.๕๗	๐.๔๔	สูง
ด้านการใช้เทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ	๓.๔๙	๐.๖๒	สูง
โดยรวม	๓.๘๖	๐.๓๖	สูง

เบนมาตรฐาน เปรียบ-เทียบสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล มหาวิทยาลัยบูรพาในแผนกปฏิบัติงานที่แตกต่างกันโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA).

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคลของประชากร พบว่า บัณฑิตพยาบาลมีเกรดเฉลี่ยสะสมเมื่อจบการศึกษาเท่ากับ ๓.๑๑, ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเอกชน ร้อยละ ๙๓.๘๐ ปฏิบัติงานในหน่วยงานอายุรกรรม ร้อยละ ๓๔.๐๐, มีความต้องการศึกษา/อบรมเพิ่มเติม ร้อยละ ๙๖.๙๐ และต้องการมากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษ ร้อยละ ๗๙.๔๐.

สมรรถนะภาวะผู้นำ

บัณฑิตพยาบาลมีสมรรถนะภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับสูง ดังแสดงในตารางที่ ๑.

สมรรถนะภาวะผู้นำในแผนกปฏิบัติงานที่ต่างกันพบวาคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล ในแผนกปฏิบัติงานที่ต่างๆ ไม่แตกต่างกัน.

วิจารณ์

การศึกษาครั้งนี้พบว่าสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากบัณฑิตพยาบาลที่นำมาศึกษา ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ตลอดจน

ได้เข้าสู่กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมของวิชาชีพการพยาบาลจากสถาบันการศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวิธีจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ กระบวนการเรียนการสอนจึงเน้นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนบนพื้นฐานของการดูแลอย่างเอื้ออาทร ีความเป็นอิสระในการคิดแบบใช้วิจารณ์ญาณ และการตัดสินใจในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฟาริดา อิบราฮิม^๓. นอกจากนั้น พูลเณ^๔ ยังกล่าวว่าการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของพยาบาลควรเริ่มต้นตั้งแต่เป็นนักศึกษา โดยฝึกสมรรถนะภาวะผู้นำด้านต่างๆ เช่น การปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วย ผู้ร่วมวิชาชีพและบุคลากรในที่มสุขภาพ. ดังนั้นจึงทำให้สมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับสูง.

การที่พบว่าสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิต พยาบาลด้านจริยธรรมอยู่ในระดับสูงมาก อาจเนื่องจากการได้ผ่านการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งเน้นการเรียนการสอนโดยใช้ศาสตร์การดูแลเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในภาวะสุขภาพดีและเจ็บป่วย ตลอดจนมีการสอดแทรกจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อมุ่งเน้นให้บัณฑิตพยาบาลมีทักษะ ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพ. ผลการศึกษา ครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาหลัก

สูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล^{๔๔}, การศึกษาของนุสบา ทองดี^{๔๕}, และการศึกษาบัณฑิตพยาบาล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช^{๔๖}.

สมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล**ด้านบุคลิกภาพ**พบว่าอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นสถาบันการศึกษาทางการพยาบาลที่ต้องรับผิดชอบในการผลิตนักศึกษาพยาบาลให้เป็นพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งไม่มีแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพของตนเอง จึงต้องจัดให้ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในแหล่งฝึกหลายๆแห่ง ทำให้นักศึกษาต้องพยายามปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงาน รวมทั้งคณะพยาบาลศาสตร์มีกิจกรรมของกิจการนิสิตที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีกิจกรรม ร่วมกันระหว่างเพื่อนนิสิตภายในคณะเดียวกันและต่างคณะในมหาวิทยาลัย. ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของศรีธยา ไชลิตะมงคลและคณะ^{๔๗} ที่พบว่าบุคลิกภาพความเป็นพยาบาลของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาล ศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน.

สมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล **ด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม** ที่อยู่ในระดับสูง อาจเป็นเพราะว่าบัณฑิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพามีประสบการณ์เกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบัน มีความสนใจในระบบประชาธิปไตย และไวต่อปัญหาของสังคม เศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลกระทบต่อบริการพยาบาลและวิชาชีพการพยาบาล ดังที่สมาคมวิทยาลัยการพยาบาลแห่งอเมริกา^{๔๘} ได้เสนอว่าการแสดงออกว่ามีความใส่ใจต่อแนวโน้มของสังคมและประเด็นที่มีผลกระทบต่อการดูแลสุขภาพเป็นพฤติกรรมที่จำเป็นและควรปฏิบัติสำหรับพยาบาล บัณฑิตพยาบาลซึ่งอยู่ในวิชาชีพการพยาบาลจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลง ต้องมีทักษะ ความสามารถในการแสดงออกอย่างมีศักยภาพเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้^{๔๙}. นอกจากนี้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๕ มีการเพิ่มเติมเนื้อหาให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติและสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ รายวิชาการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล ที่มีการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ ๔ ซึ่งเน้น

ความสัมพันธ์ของวิชาชีพกับสิ่งแวดล้อมและมีการวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อวิชาชีพการพยาบาล จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ ความเข้าใจในระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในระดับสูง.

สมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล**ด้านธุรกิจและการตลาด**อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องจากในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๕ มีการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ ในรายวิชา แนวคิดธุรกิจเบื้องต้นในการบริการสุขภาพ ซึ่งเกี่ยวกับเนื้อหาาระบบบริการพยาบาล ตามแนวคิดเชิงธุรกิจ การวิเคราะห์ราคาการพยาบาล ต่อประโยชน์และความคุ้มค่าในการลงทุน และแนวคิดด้านการบริการพยาบาลที่สร้างความพึงพอใจต่อผู้ใช้บริการ. รัชนี สุจิจันทร์รัตน์^{๕๐} ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมว่าช่วยให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจสุขภาพ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ดังนั้นทุกองค์กรจึงต้องมีการปรับตัวเสริมสร้างศักยภาพเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง. เวรดี รุ่งจตุรงค์^{๕๑} ก็เช่นกันกล่าวว่าปัจจัยที่พยาบาล มีความจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดการคิดและวิเคราะห์ต้นทุนทางการพยาบาลเนื่องจากมีการปฏิรูประบบงบประมาณ การออกนอกกระบบราชการ และโครงการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพื่อให้ผู้ใช้ทรัพยากรคุ้มค่าและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการการพยาบาล.

สมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล**ด้านวิชาชีพ**อยู่ในระดับสูง อาจเป็นเพราะว่าบัณฑิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพามีทักษะ ความรู้และความสามารถ เกี่ยวกับการพยาบาลในบทบาทอิสระแก่ผู้รับบริการภายใต้ขอบเขตบทบาทวิชาชีพ มีการปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาล มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และให้บริการพยาบาลที่มีคุณภาพและปลอดภัย อันเป็นผลจากการมีหน่วย กิตการฝึกปฏิบัติวิชาชีพการพยาบาลที่เพียงพอภายใต้การนิเทศของอาจารย์และพยาบาลวิชาชีพโดยมีการสอดแทรกเกี่ยวกับบทบาทอิสระแก่ผู้รับบริการภายใต้ขอบเขตบทบาทวิชาชีพ โดยใช้กระบวนการคิดพิจารณา.

สมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาล**ด้านบริหาร**อยู่ในระดับสูง ซึ่งอาจเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๕ มีการฝึกประสบการณ์พยาบาลวิชาชีพก่อนที่จะจบ

การศึกษา ซึ่งมีการฝึกปฏิบัติบทบาทพยาบาล หัวหน้าเวร และหัวหน้าทีมการพยาบาล. ในการฝึกประสบการณ์พยาบาลวิชาชีพ จะมีกิจกรรมการประชุมปรึกษาทางการพยาบาล การมอบหมายงาน การนิเทศสมาชิกทีมรวมทั้งมีการฝึกประสบการณ์ร่วมกับทีมสุขภาพด้วย. การจัดโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพมีความสำคัญอย่างมาก ในการเปลี่ยนแปลงนักศึกษาพยาบาลให้เป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างแท้จริง^{๖๖}.

สมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาลด้านความรู้และสติปัญญา อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องจากในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๕ มีการออกแบบคิดของหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสมรรถนะที่สำคัญของบัณฑิตพยาบาลว่าต้องมีความสามารถในการส่งเสริมการป้องกัน การป้องกันการเจ็บป่วยและฟื้นฟูสุขภาพโดยมีแนวคิดและทฤษฎีในศาสตร์การพยาบาล ตามแนวการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรโดยใช้กระบวนการคิด วิจาร์ญาณ กระบวนการตัดสินใจและการแก้ปัญหา. อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาลด้านความรู้และสติปัญญา อยู่ในระดับสูง แต่ก็ยังไม่อยู่ในระดับสูงมาก. จากข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าหัวข้อที่ยังมีความต้องการได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมในด้านการปฏิบัติการพยาบาลร้อยละ ๕๘.๘ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตพยาบาล เป็นพยาบาลจบใหม่อาจต้องการการฝึกอบรมเพิ่มเติมในทักษะเฉพาะในแผนกที่ปฏิบัติงาน ทั้งความรู้และทักษะให้มีความชำนาญมากขึ้น.

สมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาลด้านการใช้เทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ ถึงแม้จะอยู่ในระดับสูงก็ตาม แต่ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ (ตารางที่ ๒) และจากข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าบัณฑิตพยาบาลของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ร้อยละ ๙๖.๘ ปฏิบัติงานโรงพยาบาลเอกชน จึงอาจมีความจำเป็นต้องสื่อสารกับผู้รับบริการต่างประเทศ รวมทั้งโรงพยาบาลเอกชนอาจมีการใช้เทคโนโลยีทางการปฏิบัติการพยาบาลมาก จึงทำให้บัณฑิตพยาบาลร้อยละ ๗๙.๔ ต้องการการศึกษา/อบรมเพิ่มเติมด้านภาษาอังกฤษและร้อยละ ๒๗.๘ ต้องการการศึกษา/อบรมเพิ่มเติมด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของพวงรัตน์ บุญญานุรักษ์^{๖๗} ว่าความสามารถด้าน

ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นในการสร้างความเป็นสากลด้านการพัฒนาบุคลากรพยาบาล รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีส่งผลให้วิชาชีพมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว พยาบาลจึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในงานการพยาบาลให้เท่าทันนานาประเทศ. ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของพูลสุข หิงคานนท์^{๖๘} ซึ่งพบว่าผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานส่วนใหญ่มีความเห็นว่าบัณฑิตพยาบาล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีความรู้ในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับปานกลาง.

สมรรถนะภาวะผู้นำของบัณฑิตพยาบาลในแผนกปฏิบัติงานต่าง ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่าลักษณะของพยาบาลวิชาชีพมีการปฏิบัติตามขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมทั้งมีแบบพรรณนาลักษณะงานอย่างชัดเจนโดยต้องปฏิบัติตามบทบาทของวิชาชีพอย่างครบถ้วน ความรับผิดชอบในการให้พยาบาลแก่ผู้รับบริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง จึงทำให้พยาบาลที่อยู่ในองค์การพยาบาลต้องมีภาวะผู้นำในหลายๆ สถานการณ์ คือในด้านการปฏิบัติการพยาบาล ไม่ว่าจะเป็นปฏิบัติงานในหน่วยการพยาบาลใดก็ตาม ต้องใช้สมรรถนะภาวะผู้นำในทุกด้านตลอดเวลา.

เอกสารอ้างอิง

๑. วราพร หาญคุณะเศรษฐ์ (บรรณาธิการ). การบริหารอัตรากำลัง ชั่วโมงการพยาบาลเพื่อความปลอดภัย ต้นทุนและผลิตภาพงาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ พี. เอ. ลิฟวิ่ง; ๒๕๔๗.
๒. พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์. ก้าวใหม่สู่บทบาทใหม่ในการบริหารการพยาบาล. กรุงเทพฯ: วังใหม่บุปผารัตน์; ๒๕๔๔.
๓. เตชะ เตชะวัฒนไพศาล. Competency-based human resources management. วารสารการ บริหารคน ๒๕๔๓; ๒๑: ๑๑-๑๘.
๔. Kouzes JM, Posner BZ.. The leadership challenge. 2nd ed. San Francisco: Jossey-Bass; 1995.
๕. พงษ์ศักดิ์ พรหมรัฐพิกุล. การนำ competencies สู่ภาคการปฏิบัติ. วารสารการ บริหารคน ๒๕๔๔; ๒๑: ๒๓-๒๘.
๖. เพ็ญจันทร์ ส.โมไนยพงศ์. ทักษะความเป็นผู้นำเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในวิชาชีพ. วารสารมหาวิทยาลัย คริสเตียน ๒๕๓๘; ๑๑: ๗๕-๗๗.
๗. เรมวาล นันท์ศุภวัฒน์. ภาวะผู้นำทางการพยาบาลในองค์การ. เชียงใหม่: ภาควิชาบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; ๒๕๔๒.
๘. พรจันทร์ สุวรรณชาติ (บรรณาธิการ). กฎหมายกับการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์. นนทบุรี: เดอะเบสท์ กราฟฟิค แอนด์ปริ้นท์; ๒๕๔๑.
๙. สายสวาท เผ่าพงษ์ (บรรณาธิการ). พัฒนาการพยาบาล. กรุงเทพฯ: บริษัทประชุมช่าง; ๒๕๔๒.

๑๐. คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา. หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๕; ๒๕๔๕.
๑๑. Krejcie RV, Morgan EW. Educational and psychological measurement. Boston: Jones and Bartlett Publishers; 1970.
๑๒. วันทนา ถิ่นกานนท์. สมรรถนะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; ๒๕๓๙.
๑๓. ฟารีดา อิบราฮิม (บรรณานิการ). นิเทศและจริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์; ๒๕๔๑.
๑๔. Pullen, M.L. Developing clinical leadership skills in student nurses. Nurse Education Today 2003; 23: 34-39.
๑๕. ศรินยา โมลิตะมงคล, วาริรัตน์ ถาน้อย, นพพร ว่องสิริมาศ. การศึกษาบุคลิกภาพและพฤติกรรม จริยธรรมของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารพยาบาลศาสตร์ ๒๕๔๖; ๒๑: ๔๔-๕๕.
๑๖. บุษบา ทองดี. พฤติกรรมด้านจริยธรรมและพฤติกรรม การให้บริการพยาบาลของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ในโรงพยาบาลประจำบ้านศรีจันทร์. วารสารกองการพยาบาล ๒๕๔๖; ๓๐: ๖-๑๗.
๑๗. พูลสุข หิงคานนท์. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช ๒๕๔๗; ๑๗: ๑๐๙-๑๖.
๑๘. American Association of College of Nursing. Essentials of College and University Education for professional nursing. Washington D.C; 1986.
๑๙. รัชณี ศุภจินทรรัตน์. การจัดการเชิงกลยุทธ์ในงานบริการสุขภาพ. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์: มิติใหม่ในการจัดการสำหรับพยาบาล. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; ๒๕๔๘.
๒๐. เรวดี รุ่งจตุรงค์. การวิเคราะห์ต้นทุน. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่องการจัดการเชิงกลยุทธ์: มิติใหม่ในการจัดการสำหรับพยาบาล. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; ๒๕๔๘.
๒๑. Marie AB, Mary AC. The impact of a nurse externship program on the transition process from graduate to registered nurse: Part II. Qualitative findings. J Nurses Staff Development 2005; 11: 257-8.
๒๒. พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์. ชุมปัญญาทางพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพฯ: พระราม ๔ ปรีดิ้ง; ๒๕๔๖.

Abstract : Leadership Competency among Nurses Graduated from Burapha University's Faculty of Nursing

Sorut Kanungkid*

*Faculty of Nursing, Burapha University

This descriptive study is aimed at assessing leadership competency among nurses graduated from the Faculty of Nursing, Burapha University, and their leadership competency while working in different fields. The subjects comprised 97 nurses who graduated from the Faculty of Nursing, Burapha University. A simple random sampling method and Leadership Competency Scales developed by Wantana Thinkan were used. Cronbach's alpha coefficient for Leadership Competency Scales was 0.98. Statistical methods used for data analysis were frequency, percentage, means, standard deviation, and one-way analysis of variance.

Results of the study revealed the following :

1. High levels of leadership competency.
2. Leadership competency among the nurses who worked in different areas was not significantly different.

The results of this study may be taken as baseline data for future work in improving and developing leadership competency among nurse graduates.

Key words : leadership competency, nurse graduates, Faculty of Nursing, Burapha University